

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 20/2013 vp

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston kilpailuoikeudellisia vahingonkorvauksia koskevaksi direktiiviksi (vahingonkorvausdirektiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 20 päivänä marraskuuta 2013 lähettänyt lakivaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten jatkokirjelmän 1. TEM 18.11.2013 asiassa U 60/2013 vp komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston kilpailuoikeudellisia vahingonkorvauksia koskevaksi direktiiviksi (vahingonkorvausdirektiivi).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Virve Haapajärvi, työ- ja elinkeinoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Laura Määttänen, oikeusministeriö.

Viitetieto

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon LaVL 14/2013 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi kesäkuussa kilpailuoikeudellisia vahingonkorvauksia koskevan direktiiviehdotuksen. Ehdotuksen käsittely neuvoston kilpailutyöryhmässä on edennyt nopeasti, ja asia on menossa kilpailukykyneuvoston käsittelyyn 2.12.2013 neuvoston yleisnäkemyksen saavuttamiseksi.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kirjelmässä Suomen kantaa tiettyihin kysymyksiin arvioidaan suhteessa puheenjohtajan viimeisimpään kompromissieh-

dotukseen. Valtioneuvoston kanta on pääpiirteissään seuraava:

Yleistä. Suomi pitää direktiiviehdotuksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina ja yhdenmukaisina unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön vaatimusten kanssa. Direktiivi edesauttaisi merkittävästi sitä, että kilpailurikkomuksista vahinkoa kärsineillä olisi mahdollisuus vaatia ja saada riittävällä ja kustannustehokkaalla tavalla vahingonkorvausta kansallisten sääntöjen mukaan. Ehdotus loisi myös selkeyttä ja oikeusvarmuutta kilpailuoikeuden julkisoikeudellisen ja yksityisoikeudellisen täytän-

töönpanon välille ottaen huomioon myös näiden välisen tasapainon.

Yleisten tuomioistuimen riippumattomuus. Direktiiviehdotuksen 9 artiklan nojalla jäsenvaltion kansallisen kilpailuviranomaisen tai tuomioistuimen kilpailurikkomusasiassa antamalla lopullisella ratkaisulla olisi yleistä tuomioistuinta sitova vaikutus vahingonkorvausasiaa käsiteltäessä. Suomen tavoitteena neuvotteluissa on ollut saavuttaa tasapainoinen ratkaisu, joka ei vaaranna tuomioistuinten riippumattomuutta. Suomen ehdotuksesta artiklaan liittyvää johdantolauseetta on täsmennetty, minkä seurauksena on valtioneuvoston näkemyksen mukaan selvää, että yleinen tuomioistuin on sidoksissa kilpailurikkomusasiassa annettuun rikkomisen toteavaan ratkaisuun ainoastaan asian kilpailuoikeudellisen arvioinnin osalta. Valtioneuvosto katsoo siten, että yleisten tuomioistuinten riippumattomuuden osalta neuvottelutavoite on saavutettu edellyttäen, että kompromissiehdotus pysyy olennaisilta osiltaan muuttumattomana. Suomen alkuperäisen kannan mukaisesti voidaan luonnollisesti hyväksyä muukin ratkaisu, joka turvaa yleisten tuomioistuinten riippumattomuuden vähintään yhtä tehokkaasti.

Vahingonkorvausoikeudelliset todistustaakkasäännökset. Neuvottelujen kuluessa todistustaakkasääntelyyn on tehty täsmennyksiä ja ylihinnan siirtämiseen liittyviä artikloja 12—13 on muokattu selkeämpään muotoon. Lisäksi Artikla 12(2) on poistettu, koska useat jäsenmaat arvioivat, että se voisi johtaa perusteettomaan korvaukseen sille, joka ei ole oikeasti kärsinyt vahinkoa.

Direktiiviehdotuksen artiklassa 15 todetaan, että kansallisten tuomioistuinten tulisi ottaa huo-

mioon samaan kilpailuoikeuden rikkomiseen liittyvät vahingonkorvauskanteet, joiden nostajat toimivat jakeluketjun muilla tasoilla sekä tällaisista kanteista annetut ratkaisut. Neuvotteluissa on käynyt selväksi, että säännös on luonteeltaan informatiivinen eikä se miltään osin vaikuta tuomioistuimen vapaaseen harkintaan vahingonkorvausasiaa käsiteltäessä. Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelutavoite on tältäkin osin saavutettu.

Vanhentumisajat. Vahingonkorvauskanteen nostamisen vanhentumisaikaa koskevassa säännösehdoituksessa (artikla 10) vanhentumisajan alkaminen jäi tulkinnanvaraiseksi. Neuvottelujen kuluessa artiklan ja siihen liittyvän johdantokohdan muotoilua on selkeytetty. Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelutavoitteet on tältä osin lähes saavutettu.

Yhteisvastuu ja sakosta vapauttamista koskevan ohjelman (leniency) tehokkuus. Ehdotuksen 11 artiklan pääsäännön mukaan rikkojat vastaavat yhteisvastuullisesti vahingosta. Komission alkuperäisen ehdotuksen mukaan leniencyn saaja vastaa kuitenkin pääasiassa vain omille suorille ja välillisille ostajilleen ja muille vahinkoa kärsineille tahoille vain, jos vahingonkärsijät eivät pysty saamaan korvausta muilta rikkojilta. Kompromissitekstissä leniencyn saajan asemaa on jossain määrin heikennetty asettamalla leniencyn saaja regressioikeuden osalta samaan asemaan muiden rikkojien kanssa. Rikkojien välisestä keskinäisestä korvausvastuusta todetaan nyt, että jokainen vastaa vahingosta suhteellisen vastuunsa mukaan. Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelutavoitteet leniency-järjestelmän tehokkuudesta on lähes saavutettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Komission kilpailuoikeudellisia vahingonkorvauksia koskevan direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on edennyt äärimmäi-

sen ripeästi, ja tarkoitus on, että ehdotus on käsiteltävänä kilpailukykyneuvostossa 2.12.2013.

Lakivaliokunta on vastikään antanut direktiiviehdotuksesta lausunnon (LaVL 14/2013 vp),

jossa valiokunta on pitänyt ehdotuksen tavoitteita sinällään kannatettavina, mutta on kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotus edellyttäisi kansalliseen lainsäädäntöömme monia muutoksia. Lisäksi valiokunta arvioi eräisiin säännösehdoituksiin sisältyvän myös periaatteellisia kysymyksiä.

Suomi on pyrkinyt ehdotuksen jatkoneuvotteluissa varmistamaan, että direktiivi takaisi riittävällä ja kustannustehokkaalla tavalla kilpailurikkomuksista kärsineiden mahdollisuuden vaatia ja saada vahingonkorvausta kansallisten sääntöjen mukaan. Samalla on pyrkimyksenä ollut huolehtia siitä, että harmonisoidut menettelysäännöt ovat vaikeuksitta yhteensovitettavissa kansallisten menettelysääntöjen kanssa.

Saadun selvityksen mukaan jatkoneuvottelut ovat yleisesti ottaen edenneet edellä mainituissa suhteissa myönteisesti, ja direktiiviehdotuksen säännöksiä ja johdanto-osan kappaleita on selkeytetty ja täsmennetty siten, että useissa kysymyksissä, kuten todistustaakkasäännöksissä, aiemmin asetetut neuvottelutavoitteet voidaan arvioida saavutetuiksi.

Erityistä huomiota lakivaliokunta kiinnittää yleisten tuomioistuinten riippumattomuuteen ja sakoista vapauttamista koskevan ohjelman (leniency) tehokkuuteen.

Direktiiviehdotuksen 9 artiklan nojalla jäsenvaltion kansallisen kilpailuviranomaisen tai tuomioistuimen kilpailurikkomusasiassa antamalla lopullisella ratkaisulla olisi yleistä tuomioistuinta sitova vaikutus vahingonkorvausasiaa käsiteltäessä. Tätä Suomi on pitänyt ongelmallisimpana säännösehdoituksena. Suomen tavoitteena neuvotteluissa on ollut saavuttaa tasapainoinen ratkaisu, joka ei vaaranna tuomioistuinten riippumattomuutta.

Saadun selvityksen mukaan artiklaan liitettävää johdantolauseetta on jatkoneuvotteluissa täsmennetty, minkä seurauksena yleinen tuomioistuin on sidottu kilpailurikkomusasiassa annettuun rikkomisen toteavaan ratkaisuun vain

asian kilpailuoikeudellisen arvioinnin osalta. Yleinen tuomioistuin voi näin ollen jatkossakin vapaasti harkita asian vahingonkorvausoikeudellisia kysymyksiä, kuten kenelle on aiheutunut todettuun kilpailurikkomukseen syy-yhteydessä olevaa vahinkoa ja paljonko vahinkoa on aiheutunut.

Lakivaliokunta pitää edellä mainittua täsmennyistä selkeyttävänä ja voi siten yhtyä valtioneuvoston näkemykseen neuvottelutavoitteen saavuttamisesta. Toisaalta valiokunta on samaa mieltä valtioneuvoston kanssa siitä, että myös toisenlainen ratkaisu voidaan hyväksyä, jos se turvaa yleisten tuomioistuinten riippumattomuuden vähintään yhtä tehokkaasti.

Leniency-järjestelmän osalta valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että viimeisimmässä kompromissiehdotuksessa leniencyn saajan asemaa on jossain määrin heikennetty asettamalla leniencyn saaja takautumisoikeuden osalta samaan asemaan muiden rikkojien kanssa. Tämä merkitsee sitä, että leniencyn saaja vastaa vahingosta suhteellisen vastuunsa mukaan. Alkuperäisen komission ehdotuksen mukaan taas leniencyn saaja vastaa pääasiassa vain omille suorille ja välillisille ostajilleen ja muille vahinkoa kärsineille tahoille vain, jos vahingonkärsijät eivät pysty saamaan korvausta muilta rikkojilta. Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan komission alkuperäinen ehdotus turvaisi leniency-järjestelmän tehokkuuden paremmin, mutta myös muu ratkaisu voidaan hyväksyä osana kokonaisuutta edellyttäen, että leniency-järjestelmä on kokonaisuutena arvioiden riittävän tehokkaasti turvattu.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyn vähäisin täsmennyksin valtioneuvoston kantaan.

LaVL 20/2013 vp — U 60/2013 vp

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Anne Holmlund /kok	Jaana Pelkonen /kok
vpj.	Stefan Wallin /r	Arto Pirttilahti /kesk
jäs.	James Hirvisaari /m11	Kristiina Salonen /sd
	Arja Juvonen /ps	Ari Torniainen /kesk
	Antti Lindtman /sd	Kaj Turunen /ps
	Aino-Kaisa Pekonen /vas	Peter Östman /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.